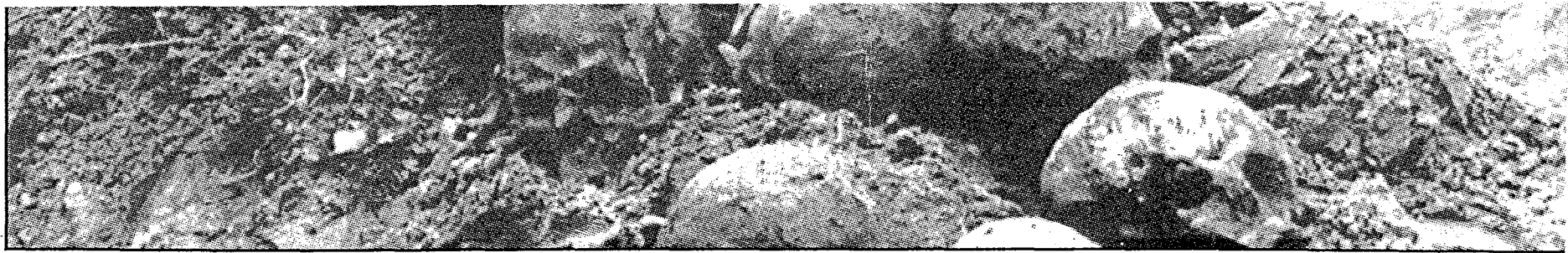

HER LEKTE BARNNA PÅ LIKHAUGENE

5/4-90

Dagbladet

Hele denne idylliske skogen utenfor Schmachtenhagen nord for Berlin er full av makabre minner fra etterkrigstida: Tusener av hodeskaller og beinrester etter ofrene for Stalins interneringsleirer. (Foto: Ali Paczensky, Zenit)

SCHMACHTENHAGEN (Dagbladet): – Vi så stadig lastebilene svinge ut og forsvinne i skogen. Vi hørte skudd. Men aldri kunne det falle oss inn hva som

foregikk ute i skogen. De sovjetiske soldatene var så hyggelige mot oss guttunger. De spøkte med oss. De ga oss brunsukker.

Jens-Olaf Greffenius (48) er tilbake i skogen, bare noen hundre meter fra bebyggelsen i landsbyen Schmachtenhagen. En tilsynelatende idyllisk furuskog øst for Oranienburg, rett nord for Berlin.

Her lekte han som barn sammen med kameratene. Hjemmet hans lå på den andre siden av landsbyen.

Det han og kameratene ikke visste var at de lekte, spilte fotball og småsloss over tusenvis av lik – skyldige og uskyldige ofre i en av Stalins dødsleirer i den sovjetiske okkupasjonssonen i Tyskland.

Kaninjakt

– Vi trodde skytingen kom fra øvelser eller at soldatene gikk på kanin- og harejakt. Det var det de voksne fortalte oss. De visste sikkert bedre, men ville ikke skremme oss barn.

Jens-Olaf, som de siste tre åra har bodd i Vest-Berlin, var så gammel som ni år da han siste gang hørte skytingen i skogen. Nå rusler han rundt og ser på trekorsene som er kommet opp. «E. Buchholz, myrdet 1948» står det på ett. «Massegraver over ukjente ofre», står det skrevet med svart på en blå papplate som er festet til en furulegg.

Ved de enkle trekorsene kommer det stadig folk med friske blomster.

Det er en uke siden soldatene begynte å grave her. Det var hodeskaller og beinrester overalt

HÅKON LUND

i DDR

der soldatene stakk spaden i jorda.

Etter at det var gravd ut 30 lik ble arbeidet innstilt og alt spadd igjen inntil videre.

Ved et militært laboratorium i Potsdam blir likrestene forsøkt identifisert. Men arbeidet er nærmest håpløst så lang tid etter, forteller naboer som viser Dagbladet rundt.

For de fleste i den vesle landsbyen med sin blanding av små, og etter østtyske forhold velstelte, hus og kolonihager, er oppdagelsen en bekreftelse på en vond mistanke de har forsøkt å la være å tenke på i mer enn 40 år.

En av dem spør om hans far ligger her. Det eneste han vet er at han ble adoptert mot slutten av krigen og at hans far skulle ha havnet i Sachsenhausen, noen kilometer unna.

Tusen er døde

Kanskje ligger det tusen døde bare i dette vesle området av skogen som nå er merket av, og der politiet stadig kommer forbi for å se til at ingen går i gang med gravning på egen hånd.

I skogene rundt Sachsenhausen blir det snakket om mellom 6000 og 13 000 døde – av sult, tyfus, tuberkulose eller som ofre for geværkuler.

Over hele DDR graves det. Hver dag avdekkes det nye massegraver. I Bautzen i den sørøstlige delen av DDR skal det ligge 17 000. I Buchenwald, der de sovjetiske okkupasjonsstyrkene overtok nazistenes KZ-leir, kan det være opp mot 20 000. Alt i alt i DDR: Kanskje opp mot 70 000–80 000.

Nazister

Mange av dem nazister – internert i henhold til avsnitt 5, kapittel 3 i Potsdamer-avtalen mellom seiersmaktene. Men ettertida har vist at det var mest nazister på et lavere nivå. De store slapp unna.

– De fleste virkelig skyldige nazistene og toppfunksjonærene under nazi-regimet ble enten byttet eller de ble arrestert av amerikanerne – og satt fri etter kort tid, skriver den østtyske ADN-redaktøren Wilfrid Glöde.

Men sosialdemokrater og borgerlige som kunne tenkes å representere en trussel mot Stalin, ble nådeløst fraktet til leirene.

I dag innrømmer Sovjet at det var over 50 slike leirer i DDR etter krigen.

De innrømmer at uskyldige ble skutt – av soldater med brunsukker til ungene.

– Ubegripelig, sier Jens-Olaf om møtet med sin barndoms skog.

Jens-Olaf Greffenius er tilbake der han lekte som barn. Det var her han hørte skudd og så lastebilene med sovjetiske soldater. (Foto: Stefan Borg)